

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Bucolicorum P. virgilii Maronis luculentissima ac
familiaris vocabulorum explanatio**

Vergilius Maro, Publius

Dauentrie, 1503

Ecloga quarta Genethliacon Salonini

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70212)

Folio xvi.

pti nomina regū sunt hyacinthi de quibus aliquid predictū est. Item in hyacintho flore sunt due littere scilicet a z y. a fecit aiacem. y signifi-
cat hyacinthum. qui ambo regum filij dicuntur a poetis in hunc flore
esse mutati. Ulna est mensura cubiti. cen elle. Etiam est vtriusq; ma Ulna
nus et brachioꝝ extensio In scripti nomina per synedochem.

Non nostrum inter vos tantas componere lites

Et vitula tu dignus et hic. et quisq; amores.

Aut metuet dulces aut experietur amarus.

Claudite iam riuos pueri. sat prata biberunt

¶ Palamon arbiter neutri dat victoriam sed vtrumq; laudat. Non
est nostrum id est nostre facultatis. componere id est finire tantas lites
inter vos. Et tu menalca es dign⁹ vitula id est premio victorie. et hic
dametas est dignus vitula. et quisquis id est quicumq; aut metuet dul-
ces amores id est in amore dulci timebit ne amittat cum Aut quisquis
experietur amarus amores ¶ Sic ostenditur q; amor mundi nunq; Amoris incōs
est syncerus sed semper aut timor aut dolor ei miscetur. Terentius. In moda.
amore hec omnia insunt vitia iurie. suspitiones inimicie. inducie be-
llum. par rursus. Item Plautus. Amor et melle et felle est secundissi-
mus gusta. dat dulce amarum ad facietatem vsq; aggerit. Pratum Pratum
est vbi fenum nascitur. Riuus est fossa per quam fluit aqua in pras Riuus.
ta vel agros. Unde deriuare id est deducere aquam vel facere riuum.

Ecloga quarta Genethliacon Salonini

Felices muse paulo maiora canamus.

Non omnes arbutta iuuāt humilesq; myrice.

Si canimus filias filue sint consule dignę.

¶ Hec ecloga est in laudem Pollionis et filij eius Salonini. Nam
Asinius pollio in dalmatiam cum exercitu missus ab angusto. bene re-
gessit et de hostibus triumphauit. Deinde consul creatus in consolatu
filium suscepit quem a salonis vrbe dalmatie a se expugnata salonium
vocat. Igitur poeta pollioni gratulatur hac ecloga. et filio eius Be-
nethliacon id est carmen natalicium scribit. Quod tamen pro maio-
ri parte de Christo optimo maximo potest intelligi atq; dici. qui non
longe post illa tempora de virgine nasci dignatus est. Nam Sibyl
la cumea de christo multa scripserat que vergilius legens et non satis
intelligens retulit ad Augustum cesarem. Et quoniam hec materia
maior est q; requirit bucolicum carmen. ideo primum excusat se semp
hoc poeta dicens. O felices muse id est q; pestis bucolico carmi. canas
m⁹ paulo maiora. i. res sublimiores Arbutta. i. breues arbores et humi
C iij

Sicelides

Theocritus

Myrice.

les myrice non omnes inuāt id ē delectāt Hoc est. non omnes delectan-
tur humili carmine quale scripsimus hacten^o. Sed canim^o siluas id
est siluestria vel bucollica carmina silue sint digne consule. i. bucollica car-
mia sunt talia que honeste legi possint a cōsule Sicelides est prōny-
micū femininū cui^o frē ē sicelis. idos a noīe sicelia: sic em̄ greci dicunt
cū latini dicāt sicilia q̄ est insula inter italiā et greciā in q̄ habitauit
Theocrit^o qui prim^o grece bucollica scripsit et quē vergilius imitat^o
est Unde sicelides muse sunt carmina bucollica que in sicilia p̄mo sunt
composita Myrice sunt breuia virgulta de quibus scope fiunt
Ultima cumei venit iam carminis etas.

Magnus ab integro seclorū nascitur ordo.

Jam redit et virgo redeunt saturnia regna

Jam noua progenies celo demittitur alto

Tu modo nascenti puero: quo ferrea primum;

Definet ac toto surget gens aurea mundo:

Casta faue lucina. tuus iam regnat apollo.

Ultima etas cumei carminis venit iā id ē ferreū ac pessimū temp^o de q̄
scripsit sibylla cumea iam p̄terijt Magnus ordo seclorū id est dispositio
temporum nascitur ab integro id ē incipit a nouo Et virgo. i. iusti-
cia redit iā. Regina saturnia id est tpa aurea qualia fuerunt sub saturno
no redeunt Noua pgenies demittit id ē deorsum mittitur iā de alto ce-
lo. Hoc pprie de christo dicitur. O casta lucina tu faue puero mō nas-
centi. quo id est per quem ferrea gens definet id est peribit primū. et au-
rea id est optima gens surgit in toto mundo. Apollo tuus scz frater re-
gnat iāz Sibylla dicitur omnis mulier vaticinatrix Et fuerūt secun-
dū varronem sibylle decem quarum tamē pncipalis fuit sibylla cumea
que tempora vel etates distingit per metalla quod etiam fecit ouidius
Nam primā etatem vocant auream id est optimam Scdam argētes-
ca id est paulo deteriozem. Terciam vocant cream id est peiozem prioris
q̄ ultima etas iam p̄terijt. et prima id est aurea redit Etas. enim z
seculum significant tempus humane vite vt hoc contigit etate mea vel
eio nostro Virgo intelligitur hic astrea id est iusticia que in ferrea
etate terras reliquerat. Ouidius Victa iacet pietas. et virgo cede ma-
dentes Ultima celestium terras astrea reliquit. Saturnus fuit pa-
ter ionis qui i italia pulsus a filio regnauit placide vt sub ipō fuisse dicit
tū aurea tempora vt ait Vergilius libro septimo Lucina dicit a po-
etis diana soroz apollinis. quasi lucē dans nascentibus. qz credebatur

Sibylla

Etates q̄ttuor.

Etas Eui Se-
culū Astrea

Saturnus.

Lucina.

rea parens. Apollo hic fit Augustum q̄ edificavit apollini templa vel
significat christum dei sapientiam

Teq̄ adeo decus hoc eui te consule inibit
Pollio et incipient magni procedere menses
Te duce siqua manent sceleris vestigia nostri
Irrita perpetua soluent formidine terras
Ille deum vitam accipiet. diuisq̄ videbit
Permixtos heroes. et ipse videbitur illis
Pacatumq̄ reget patrijs virtutibus orbem

Pollio adeo. i. certe. hoc decus eui. i. hec aurea etas inibit. i. incipit
et te consule. i. dum tu es consul. 7 magni menses. i. egregia noia hñtes
scz Julius 7 Augustus. incipiet pcedere. Si qua vestigia. i. si aliq̄
reliquie nostri sceleris manet. illa vestigia irrita. i. euacuata. soluent. i.
liberabit terras p̄petua formidine. te duce scz entet Ille saloni⁹ vel au
gustus accipiet vitā deū. i. deoz. Et videbit heroes. i. p̄ceres permixtos
diuis 7 ipse videbit ab illis p̄mixtus diuis Et ip̄e reget orbem pacatus
i. quietū factū s̄tutibus patrijs. i. paternis Irritus. quasi non ratus
nō firmus vel inanis. Seneca. Reluctante natura irritus labor est
Veros d̄r vir fortis 7 quasi semideus Accūs singularis est herba Sta
tius Saudētes heroa ferūt Inde fit accūs pluralis heroes. o lōga semp
Pacare est ad pacē p̄ducere vt pacabo vos In fit pacatus 7 impacatus
A noie pater sunt tria possessiua scz paternus. patritus 7 patrius qd̄
vltimum etiam fit a patria.

Irritus.

Veros

Pacare
patern⁹ patri⁹
patrius

At tibi prima puer nullo munuscula cultu
Erantes hederas passim cum baccare tellus
Mirta q̄ ridenti colocasia fundet acantho
Ipse lacte domum referent distenta capelle
Vbera. nec magnos metuent armenta leones
Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores
Occidet et serpens et fallas herba veneni
Occidet. aspidium vulgo nascetur amomum.

Puer tellus fundet tibi p̄ma munuscula nullo cultu. id est ornatu
passim id est hic 7 ibi. scz errātes id late se expādentes hederas cū bacca
re. illa herba Et tellus fundet colocasia. illos flores. mirta ridenti acan
tho. illa pulchra herba Ip̄e capelle referrēt domū vbera distenta. i. reple
ta lacte Et armenta. i. boues nō metuent magnos leones. Cunabula ip̄s

Amomum:

**Passim.
Baccar.
Telis
Colocasía**

Armentum

Lunabula

sa id est cune fundent tibi flores blandos id est amenos Et serpens occider id est moriet vel perbit. et fallax herba veneni occidet Amomum assyrium id est quod nunc nascitur tantum in oriente. nascetur vulgo. id est vbiq; Passim quasi per passus significat hic et ibi. vel in diversis locis Infra Strata iacent passim. et Baccaris vel baccar est herba habens folia sicut hedera. et odori radice. Vocatur etiam telis. unde fit vnguentum telinum Colocasía est herba latis folijs que manducantur in egypto nascens. et vocatur alio nomine faba egyptia Nota q; Plinius in nominativo singulari scripsit colocasia. et hic Virgilius in plurali ponere videtur colocasia Ergo videtur heteroclitum esse sicut pascua. Armentum est grece magnozrum animalium. ut bouum. equozrum et simulum. Et nota q; hec verba virgilij. Nec magnes manent et consonant cum vaticinio Eliae dicentis Hababit lupus cum agno. et pardus cum hedo accusabit. vitulus et leo et ovus simul morabunt et Quibus verbis propheta significat inauditam alias pacem que fit it tempore natalis christi Lunabula sunt cune id est lectuli infantium Acanthus et Amomum scripsimus ante

At simul heroum laudes et fata parentis
Iam legete et que sit poteris cognoscere virtus
Molli paulatim flavescet campus arista
Incultisq; rubeus pendebit sentibus vna
Et dure quercus sudabunt rosida mella
Pauca tamen suberunt prisce vestigia fraudis
Que tentare tethyn ratibus: que cingere muris
Oppida: que iubeant telluri infundere sulcos
Alter erit tum typhis et altera que vehat argo
Delectos heredas erunt etiam altera bella
Atq; iterum ad troiam magnus mittetur achilles
Et simul id est postq; poteris iam legere laudes heroum et facta parentis. et postq; poteris cognoscere que sit virtus id est cum pueris ab annos discretiois. tunc campus flavescet. i. fiet flavus paulatim molli arista. i. frumentu nascetur p se sine cultura Et rubeus vna pendebit in sentibus. i. spinis incultis Et dure quercus sudabunt. i. sudedo emittent mella rosida. i. q; sunt de rose. Tñ pauca vestigia prisce fraudis suberunt. i. clam erunt. q; vestigia fraudis in teat tentare tethyn ratib; . i. navigare p maria. et q; iubeat cingere oppida muris. et q; iubeat infundere sulcos telluri. i. arare Alter typhis. i. nauta filis typhi erit tuc. et altera argo. i. na

Folio xviii

nis longa filis argo erit tuc. q̄ argo uehet delectos heroas. i. electos p̄n-
 cipes Etia altera bella. i. equalia troiano bello erunt Atq; magn' achil-
 les. i. aliquis uir fortis filis achilli mirtet itez ad troia. i. ad aliqd' gra-
 ue tellu quale fuit troianu Capus dz ois planicies terre Flauns dz
 riber mirt' alto z uiridi. ut flau' capillus flauesco flauus fio. ut seges
 cu maturefcit flauescit Paulatim. i. quotidie paulo plus Sentes
 sunt spine In sentus a um. i. spinosus z horrid' Rosidus. i. roze ple-
 nus Tethys hui' tethyos dz filia celi z vxor oceani. z ponit' p mari l'
 aqua. Sulcus e fossa in agro q̄ fit aratro Argo dicebat illa nauis q̄
 ialon cu mltis pcerib' nauigauit in colchos p aureo vellere Typhis
 fuit gubernator illi' nauis z ponit' p quolibet nauta Achilles filius
 pelei regis thesalie uir fortissim' sine quo no potuit troia capi. Occi-
 dit hec torem z multos troianos. Tandem per insidias occisus a pari-
 de in templo apollinis.

Camp' flau'
 flauescere
 paulatim sent'
 Rosidus
 Tethys.
 Sule' Argo
 Typhis.
 Achilles

Hinc ubi iam firmata uicum te fecerit etas
 Cedet et ipse mari uector. nec nautica pinus
 Mutabit merces. omnis feret omnia tellus
 Non rastros patietur humus non uinea falcem
 Robustis quoq; iam tauris iuga soluet arator
 Nec varios discet mentiri lana colores
 Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
 Murice. iam croceo mutabit uellera lutho
 Sponte sua sandis pascentes uestiet agnos
 Talia secla suis dixerunt currite fufis
 Concordes stabili fatorum numine parce

¶ Hinc. i. deinde. ubi. i. postq; etas firmata fecerit te vltz et. i. etia ipe ve-
 ctor cedet. i. discedet ex mari Et nautica pinus. i. nauigatio no mutabit
 merces. Ois tellus feret. i. pferet oia. Humus no patiet rastros z uis-
 nea no patiet falcem Hoc e terra no fodiet. z uinea no putabit. Et arat-
 tor soluet ia. i. auferet iuga robustis tauris. i. ager no arabit Et lana no
 discet mentiri varios colores. i. no colorabit. Sz ipe aries mutabit in
 pratis uellera suaue rubenti murice. z croceo lutho. i. lana p se fiet pura
 pura z lutha l' crocea Et sandis uestiet sua spote agnos pascentes. i. co-
 medetes Parce concordes stabili numine fatorum dixerunt suis fufis currite. i.
 curredo facite talia secla. i. tpa aurea Uector dz z q̄ uehit z q̄ uehit na

Uector.
 Nauticus.
 Pinus

Uector dz z q̄ uehit z q̄ uehit na
 Nauticus ad nauita ptines ut nautis
 Pinus ponit' Pinus

Mercez. rasti hic p malo hoc est p arboze nauis Mercez sunt venales Rastri est
 instrumentu rusticu dentatu quod terra fossa radit. eent eeghede of bareke.
Murex. Murex est preciosum sciliu quo tingunt vestes. 7 ponit p ipo colore
 q silis est purpure Ponit etiā murex p aspero saxo. vt in qnto ene. Et
Luthum acuto murice remi Obiit crepner. Luthu est color ruber cu quada
 albedine sicut est croci. Et hz pma pducta Ince luthuis de quo p dco
Sandix ta est Sandix est herba qdam q numerat inter olera siluestria. Et ex
Fulus ea fit color sandicinus Fulus est instrumentu ligneu ad qd colligunt
Parce a nentibus fila. eent spille Parce dicunt a poetis tres dee fatales. i. que
 fata hoim exequunt. scz Cloto. lachesis. atropos Prima portat colum
 altera trahit filum id est fatum. tertia abrumpt id est fatum vitam
fatum Fatum dicitur ordinatio diuina de rebus humanis 7 de ipsa hoibus.
 Unde ponitur pro infortunio 7 pro morte Dicitur autem fatum quia
 deus fatus est 7 ita disposuit futurum Seneca Dum fata sinunt vniu
 re lecti. Statius. Proh dura potentia fati.

Aggredere o magnos (aderit iam tps) honores
 Chara deum soboles: magnum iouis incrementum
 Aspice conuexo nutantem pondere mundum
 Terrasq; tractusq; maris celumq; profundum
 Aspice venturo letentur et omnia lecto
 O mihi tam longe maneat ps vitima vite
 Spus et quantum sat. erit tua dicere facta
 Non me carminibus vincet nec thracius orpheus
 Nec linus. huic mater quis atq; huic pater adsit
 Dyrphi calliopea: lino formosus apollo
 Pan etiam arcadia mecum si iudice certet
 Pan etiam arcadia dicet se iudice victum
 Incipe parue puer risu cognoscere matrem
 Matri longa decem tulerint fastidia menses
 Incipe parue puer. cui non risere parentes
 Nec deus hunc mela: dea nec dignata cubili est
 O chara soboles deu. i. deoz. 7 o magnu incrementu iouis. i. p que bi
 unius honoz augebit. aggredere magnos honores. i. incipe aliqd egregi
 um quo magnos honores promerearis. Tempus scz aggrediendi adu
 rit iam. Aspice mundi nutante. i. tremente pondere conuexo. i. cu furo

Folio. xix

orbibus et sp heris Aspice in quā terras et tractus id est regiones mar-
 ris, et celum profundum id est altum. Aspice ut id est quomodo omni-
 a letentur seculo venturo id ē ppter tempus aureum futurum D id est
 vna vltima pars vite maneat mihi tam longa et spiritus maneat mi-
 hi quātum sat id ē satis erit dicere tua facta. Nec thracius orpheus vi-
 cet me carminibus, nec linus vincet me carminibus Quāuis mater sci-
 licet calliopea adsit huic id est orpheo, et pater id est apollo adsit huic,
 id ē lino. Calliopea est formosa orphi id est orpheo, et apollo id est for-
 mosus lino illo viro. Et nā si pan certet mecum arcadia existente iudice?
 pan dicit se victum a me, etiam arcadia iudice, id ē iudicāte D pue pue
 et incipe cognoscere matrem tuā risu scz eius vel tuo Decem mēses tu
 lerūt matri tue lōga fastidia hoc etiā Letifica nūc matrē risu que satis
 multa tedia sustinuit de te decē mēsihus quibus te portauit in vtero
 D parue puer incipe scz noscere matrē risu Nam cui scilicet infāti par-
 rentes nō risere id ē arriserūt, nec deus dignat⁹ est id ē dignū iudicauit
 hūc sua mensa nec dea dignata est hūc cubili id ē noluit habere viz Et
 hoc intelligitur de vulcano Vulcanus enim iouis et iunonis filius
 cum nat⁹ eēt deformis iuno mater ei non arrisit et pater eum de celo p-
 cipitavit in terram. Cumq; factus esset artificiosus faber fecit arma de-
 orum, nec tamē receptus est ad mēsam iouis Et cum petisset cōiugūz
 palladis speratus est ab ea Soboles dicitur filius vel pgenes Cō-
 uecus dicitur vndiq; inclinatus ut celum videtur. Nutare est mo-
 ueri vel tremere, et accipitur pro dubitare. Duidius Sicanius vas-
 rio labefactus vulnere nutat, Et est frequentatiuū a nno
 Mundus est vniuersitas scilicet celum terra mare: Unde hic pos-
 test esse appositio. Aspice mundū terrasq; tractusq; maris, zc. Nō me
 carminibus zc. Non dicit hoc poeta ex arrogātia qua si proferat se or-
 pheo lino et pani, sed dicit gestorum cesaris tam latam esse materiam:
 ut etiam mediocre ingenium de illis optime poterit scribere Orphe-
 us dicitur fuisse fili⁹ calliopee muse et eagri flumis de quo predictū ē Li-
 nus fuit quidam vetus vates filius apollinis, vel ut alij volunt mercu-
 riyz vranie muse cui quidā asscribant inuentionem cythare, quam alij
 dederunt orpheo, alij vero amphioni Orphi est datiuus grecus qui
 in fine habet ei diphthongū, Calliopeia vel calliope dicit vna de no-
 uē musis, a sbo calliopeo qd est ormate dico Pan colebat in arcadia
 q ē mediterranea pars achaie mōtuosa et gregibus abundans

Vulcanus

Soboles cōiug⁹
Nuto

Mundus

Orpheus
Linus

Orphi
Calliopea

Arcadia

Ecloga qnta. Collocutores Menalcas z Mopsus
 U nā mopsale (boni qm pueim? ābo (amici Menalcas
 Tu calamos inflare leues ego dicere versus).